

VÝSTŘÍŽEK Z ČASOPISU

140 - LP
Nová svoboda, Ostrava

22. IX. 1988

ze dne

Před premiérou na loutkové scéně SDO

SDO

Loutková scéna Státního divadla Ostrava připravuje ve své 35leté historii první večerní představení pro dospělé. Bude jím 23. září premiéra loutkové pohádky klasika německého loutkového divadla první poloviny 19. století Franze von Poccioho pod názvem *Láryfáry*. Nebude to hra ledajaká, neboť divadelní prostor bude proměněn v maňous kavárničku a účastníky hry budou také diváci. To klade značné požadavky na celý realizační kolektiv, zejména pak na režiséra. Tím je loutkoherec s režijními zkušenostmi Petr Nosálek. To byla také příležitost pro náš rozhovor.

„Vytvořit večerní loutkové představení pro dospělé byl můj dlouholetý sen a konečně se naplnil. Ve světě je tato forma zcela běžná a jsou dokonce loutkoherecké skupiny, které se orientují výhradně na dospělého diváka. U nás je to zatím spíše výjimka. Něco hraje Divadlo Spejbla a Hurvínka a královohradecký Drak. Právě jeho bývalý režisér, dnes profesor DAMU v Praze, zasloužilý umělec Jan Dvořák mi s představením hodně pomohl. Tuto pohádku v přípravě předpracovali Evy Oplištilové Draci před časem hráli. Jan Dvořák má obrovský dar pro slovní hříčky a situační humor. Dokáže pro představení získat nejen herce, ale i diváky. Ve hře nám jde především o humor, ale o humor současný s celospolečenskou platností. Je to dílo o bezduchem měšťáctví a snobismu.“

Ovšem přesto tvou doménou je hrát pro děti. Mezi nimi jsi v loutkoherce vyrostl, získal bohaté zkušenosti.

„Všechno začalo v mém dětství, kdy jsem objevil u dědy na Čeladné staré loutky a s těmi si hrával o prázdninách. První pokusy o loutkovou hru jsou spojeny s návštěvou základní školy, ale základy jsem získal v amatérském loutkohereckém souboru Domu kultury ROH Vitkovic, který v 60. letech a počátkem 70. let patřil k

naším špičkám. Vyšla z něj řada lidí, jimž divadlo učarovalo a věnují se mu dodnes. Mezi nimi například i dnešní vedoucí loutkářské fakulty DAMU Alois Tománek. Zkoušel jsem hrát čínohru, ale loutka je jiná. Je to mrtvá hmota a právě umění herce je dát do ní život. S vítkovickými amatéry jsme získali řadu ocenění. Za pohádku *Tance s čertem* jsme obdrželi cenu mi-

Naplněný sen

nisterstva kultury. Úspěchy jsme měli na loutkářské Chrudimí i jinde. Se hrou *Don Šajn* jsme byli i ve španělské Barceloně a nadchli tamní publikum. Byla to pěkná léta.“

Počátkem 70. let jsi přešel na profesionální dráhu a stal se členem Loutkového divadla v Ostravě. Byl to skok?

„Samozřejmě. Profesionální divadlo má své zákonitosti. U amatérů všichni dělají všechno, mohou společně experimentovat, zkoušet figle, kdežto u profesionálů je každý odpovědný sám za sebe, herec není technikem a technik hercem. Ovšem vzájemně se musejí doplňovat, vytvořit kolektivní divadlo.“

Domnívám se, že současné inscenace loutkových pohádek jsou v mnohých při-

padech dělány pro úspěch u kritiky, je preferováno vidění světa očima dospělých. Ztrácí se okouzlení dětské duše, ztotožnění se s jejími fantazii.

Je pravdou, že z loutkového divadla často mizí loutky, ale s tím já nesouhlasím. Loutkou nemusí být nějaká postava, ale i různé předměty, tedy podstatné je hledání loutkovosti. Zkouším si dětskou fantazii při představeních v ostravském Divadle hudby. Nechtím představení v pravém slova smyslu. Je to hraní, které jsem nazval *Cirkus*. Dětem dávám různé předměty, tedy loutky, spolu rozprávíme, a tím vytváříme příběh. Říká se tomu aktivizace. Ti caparti to s nadšením berou a já z dětské fantazie získávám obrovský inspirační zdroj pro práci. Musím se přiznat, že pro inspiraci využívám i své malé děti. Hrajeme si na pohádky, vymyslíme neskutečné příběhy a pro mne je to i jisté odreagování. Zjistil jsem například, že děti se rády bojí. Ale ten strach musí být pohádkový. To jsem si ověřil, když jsme uváděli Vančurova Kubu Kubulu Kubikulu. Vždyť Barbucha je

strašidlo, které v poetické poloze má u dětí svírat srdíčko. To byla také inscenace, která se mi režijně povedla. Mimo jiné zvítězila v roce 1987 na Mateřinkách v Liberci. Původně jsem si říkal, že děti nemohou pochopit vančurovskou řeč, ale opak byl pravdou.“

Nevadí ti, že loutkoherec nemá takovou popularitu, jako například činoherec? „Kdepak. Anonymita před dětským divákem má své kouzlo. Vždyt hráme pohádky a jsme tedy pohádkové bytosti. Pro děti nejsem nějaký Nosálek, ale třeba princ, černokněžník, koník atd. Jsem pro ně ten, koho vidí na jevišti ať už v kostýmu, či v podobě loutky. Dětský divák je upřímný, směje se, křičí nebo pláče, když se děje přikofí. Ta upřímnost je nenahraditelná. Proto, kdybych se znovu narodil, zase bych šel na loutkařinu.“

Na závěr. Co očekáváš od představení *Láryfáry*? „Hra je určitým experimentem. Nikdo neví, nakolik zabere, protože ostravské obecnstvo je nevyzpytatelné. Budu samozřejmě rád, když pokus vyjde a podle toho půjdeme dál. Ovšem na prvním místě bude pro mne i nadále hraní a tvorba pro děti.“

Děkuji za rozhovor.

PAVEL FIALA

1000: Kámpány
PRAŽSKÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA
VÝSTŘIŽKOVÁ SLUŽBA
Praha 2-Vyšehrad, K rotundě 8 62 - tel. 29 73 75

VÝSTŘIŽEK Z ČASOPISU

LP
Nová svoboda, Ostrava

ze dne - 8 XI 1988

kultura

12
Divák je součástí loutkové hry pro dospělé Láryfáry. kterou nastudoval loutkoherecký soubor Státního divadla v Ostravě.

Jeviště, hlediště i foyer je proměněn ve stylovou kavárnu Union, v níž se odehrává děj o maloměstství a lidských nešvarech, jehož protagonistou je kašpar Láryfáry v podání Jiřího Volkmera.

Návštěvníci si mohou v průběhu představení zatančit a občerstvit se nápoji podávanými herci. Představení tak získává na bezprostřednosti, bourá bariéru mezi jevištěm a hledištěm. Tento první pokus o netradiční pojetí a využití divadelního prostoru nastudoval soubor k 35 letům založení loutkového divadla v Ostravě v režii Petra Nosálka. Na snímcích Petra Bergra je foyer loutkového divadla, kde před zahájením představení herci s diváky navazují kontakt, a na druhém ukazuje situaci v průběhu představení, kdy si diváci s loutkoherci také zatančí za doprovodu stylové kapely.

Pocis: Láryfáry

PRAŽSKÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA
odbor výstřížkové služby
Praha 2-Vyšehrad, K rotundě 8/82 - tel. 29 73 78

VÝSTŘÍZEK Z ČASOPISU

Ld

Ostravský večerník

20. IX 1988

ze dne

Na divadelním plakátě Státního divadla v Ostravě se objevil nový titul: Franz hrabě Pocis: Láryfáry — Bezpříkladná komedie s velkým rámušem... premiéra 23. září Divadlo loutek — večer v 19 hodin. Co se skrývá pod názvem Láryfáry jsme se zeptali šéfa loutkové scény Zdeňka Miczka, nositele vyznamenání Za vynikající práci a režiséra představení Petra Nosálka.

ZDENĚK MICZKO: „V letošní sezóně oslaví náš soubor 35. výročí vzniku profesionální loutkové scény v Ostravě, v prvních prosincových dnech chceme uspořádat malou přehlídku z našeho repertoáru. Připravovanou premiéru komedie Láryfáry uvádíme právě k tomuto, pro nás významnému výročí, a jde tak trochu o neobvyklou událost. Inscenace je totiž určena pro dospělé diváky a chceme ji také uvádět pro záky středních a učňovských škol. V mnoha českých loutkových divadlech je tento trend již samozřejmý, pro dospělé hraje Divadlo DRÁK, Naivní divadlo Liberec, Divadlo Alfa v Plzni i další. Naším cílem bylo připravit atraktivní představení, v němž by se loutkáři představili ostravskému publiku a zapsali se do jeho vědomí jako soubor, jenž může svým

specifickými divadelními prostředky, na jiné látce a platformě vytvořit představení, jež diváka, jak věříme, zaujme.“

PETR NOSÁLEK: „Text byl převzat z hradeckého Divadla DRÁK, pro nějž byl napsán. Jde o motiv z her velkého klasika německého loutkového divadla, jehož hry byly uváděny v legendárním

„proměnil“ prostory naší scény v útulnou kavárničku. V ní prožívá svůj příběh Láryfáry s celou svou dřevěnou hereckou společností. Tu by se i divák měl pobavit, zatančit si na malém parketu za doprovodu „kavárenského“ kapely (pod vedením dirigenta Miroslava Večeři), či přijmout obřerstvení od „personálu“, jenž tvoří

Láryfáry se představuje

marionetovém mnichovském divadle „papa Schmid“ ve 2. pol. 19. století. Pocisho texty byly námětově určeny dětem, jejich vtip a nadsázka mluví k dospělým. Hlavní hrdina Kašpar Láryfáry je anjant terrible, kterému je vše dovoleno. Může tedy odhalovat všechny lidské směšnosti i nečtnosti, může se komukoli vysmát. Je protipólem romantiky, na jevišti odhaluje směšná tajemství divadelní luze. V inscenacích záměrech jsme vycházeli i ze samotné historie budovy našeho divadla na náměstí Lidových milic. Tu už před 1. světovou válkou byla známá kavárna Union, jejíž název jsme si vypůjčili a

téměř celý herecký soubor. Na inscenaci se významně podílí zasloužilý umělec Jan Dvořák, spoluvůdce Divadla DRÁK, jenž navrhne loutky a spolupracoval na koncepci připravované premiéry.“
Premiéra je v pátek 23. 9. v 19 hodin, v sobotu 24. 9. pak 1. repríza. V titulní roli se představí Jiří Volkmer, v dalších pak D. Feller, B. Homolková, V. Nosálková, L. Čecháková, Z. Florian, V. Krakovková, M. Kočková, I. Feller, V. Brtchnáč a J. Janovic.
Výtvarníkem scény je Ivan Zavrťák, hudbu složil M. Večeřa. choreografem je Z. Boubelík.

(nt)

Záběr ze zkoušky Láryfáry
Foto: VLASTA PAVELKOVÁ

Laryfary

PRAŽSKÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA
odbor výstřížků

Praha 2-Vyšehrad, K rotundě 8/82 - tel. 29 73 78

VÝSTŘÍZEK Z ČASOPISU

100

Zemědělské noviny, Praha

24. X. 1988

ze dne

12
Láryfáry aneb okouzlení divadlem?

Loutková scéna Státního divadla v Ostravě vstoupila do jubilejní sezony své pětaticetileté profesionální kariéry původním uvedením titulu LÁRYFÁRY, inspirovaným východočeským divadlem DRAK. Jeho dramaturgický archiv poskytl základní text (monáš z Pociho her od Evy Oplištilové) a zasloužilý umělec profesor Jan Dvořák; někdejší dramaturg a ředitel DRAKU se významně podílel na realizaci jako autor výtvarného řešení a animace loutek. Všechno ostatní už je záležitostí domácí: od temperamentní režie Petra Nosálka, přes invenční hudbu Miroslava Večeři, po pečlivou dramaturgii Hermíny Motýlové. Představení nese název Franz hrabě Poci: Láryfáry. Bezpříkladná komedie s velkým rámem aneb kulturně historické drama. Po letech je to opět deklarovaně večerní představení loutek určené dospělým.

Ostravské loutkové divadlo sídlí na náměstí v krásném secesním domě v centru města. Vystřídalo zde kdysi proslulou kavárnu Union, z jejíhož balkónu bylo roku 1905 jako na prvním z míst v rakousko-uherském mocnářství proklamováno všeobecné hlasovací právo. Dnes tu vítají příchozí diváky — hosty kostýmovaní herci ve vytříbené eleganci fraků, smokinků, krajkových čepiček a zástěrek. Nabízejí jim kávu a další kavárenské dobroty a uvádějí je do sálu, jehož jedna polovina zůstává věrna divadelnímu uspořádání, zatímco druhá smazává hranici mezi scénou a hledištěm ve stylizovaném kavárenském interiéru (scéna Ivana Závrtáka). O přestávkách volně komponovaného představení diváci mohou tančit. A také tančit.

Kašpar Láryfáry a jeho žena Kalupinka (počeštěná Grethel) přicházejí ověšeni marionetami a hra nenápadně přerůstá z „hospodského“ dialogu v několik originálně pojednaných a loutkářsky výtečně zvládnutých marionetových čísel. Neustále prolínají jakoby reálná rovina kavárny a umělé skutečnosti divadla — jeviště velkého i malého, vestavěného loutkového. Navozují se a opět odhalují všechna kouzla taje a triky divadelní iluze. Jejich bravurní demonstrace živí neutuchající zájem diváků. Herci hrají naplno, s onou chutí, kterou vždycky vyvolává něco nového. Kaš-

par Láryfáry je pro komediálně fundovaného protagonistu Jiřího Volkmera role neobyčejně vděčná a stejně příhodně se zdají působit i ostatní. Nad jiné vynikají expresivním zdůrazněním základního groteskního pojetí Marie Kočková v trojroli Šatnářka, Fortuna, bohyně štěstí a Deus ex machina a Vladimíra Nosálková v živé a marionetové roli Adalgisy Kleprtáčkové, soukromé učenkyně a turistky.

Bavící se divák je přitom konfrontován s prolínáním dvou základních významových rovin, které překonává těch sto a pět a třicet let od časů mnichovského Kašpara z Larifari. Je to prudký sřít vznešeného a nízkého. Je to odhánění žvanivých, prázdných biedermeierovských rádobymoučrostí, které ztratily obsah, a přizemního, vulgárního, spotřebního přístupu k lidskému bytí. „Moje pozemské štěstí je hostinec. Tady jsem dopil do poslední kapky hořký trůň života. Džbán je prázdný, kapsa je prázdná. Prázdnoto, odjakživa jsem tě nenáviděl!...“ Začíná se první promluva. Všechno ostatní je variací na dané téma.

Inscenace je z rodu těch, které budou stále zrát a jistě rytmus kavárenských dialogů bude přesněji kadencován a střihy jednotlivých sekvencí ostřeji pointovány. V každém případě divák je již dnes divadlem zaujat, okouzlen. A přitom jsou to „láryfáry“.

(10)